

Två för Sverige nya vattenflugor (Diptera: Ephydriidae)

SVEN HELLQVIST & NILS ERICSON

Vattenflugorna (familjen Ephydriidae) är en ganska artrik flugfamilj med ca 150 arter i landet. Som det svenska namnet antyder förekommer de särskilt i fuktiga miljöer där de lever på mikroorganismer, som bakterier och encelliga alger. Det finns dock många undantag. Bland vattenflugorna finns även arter som utvecklas i snäckor, i kadaver, som minerare i kärleväxter, är rovdjur, etc. Vissa arter har utvecklat en förvånansvärd förmåga att klara extrema miljöer, som varma källor, svavelkällor eller oljekällor. Omtalade är de extremt höga populationstätheter av vattenflugor som kan förekomma vid saltsjöar. Mängder av vattenflugor kan även förekomma i växthus där de kan vara ett problem i prydnadsväxtodlingar genom att de skitar ned blad med sina ekskrementer. Lite pikant är vissa arters förtjusning i urin och förekomst vid pissoarer.

Den svenska faunan är ganska väl känd, mycket tack vare studier av familjen av Richard Dahl, vars avhandling behandlade vattenflugornas ekologi (Dahl 1959). Även om fältstudierna i huvudsak bedrevs i de sydligaste delarna av landet besöktes stora delar av Norden, inklusive norrlandskusten och delar av Norrlands inland. Han bearbetade också ephydridmaterialet i museisamlingarna och redogjorde för arternas kända utbredning i landet. Av de svenska entomologerna på 1800-talet beskrev Fallén, Zetterstedt och i synnerhet Stenhammar många vattenflugearter, och åtskilliga av de namn de beskrev är fortfarande giltiga.

I senare tid är det få svenska entomologer som intresserat sig för vattenflugorna, vilket till stor del beror på bristen på modern,

sammanhållen bestämmingslitteratur, som täcker hela den nordiska faunan. Vattenflugekapitlet i *Keys to the insects of the European part of the USSR* (Nartshuk 1989) kan vara en god hjälp till att börja med, men för många släkter finns nyare revisioner som är att föredra. Nycklar till släkterna finns exempelvis i Mathis & Zatwarnicki (1998), som brukar fungera trots lite småfel. Att komma fram till art i vissa släkter är dock svårt och som relativa nybörjare i vattenflugornas värld har vi lämnat en hel del individer av vårt eget material obestämda tills vidare. Vi har dock funnit två arter som tidigare inte rapporterats från Sverige, och som presenteras nedan.

Fig. 1. Hane av *Limnellia surturi* från Karingbergets ekopark. Typiskt för släktet är de rutiga vingarna kombinerat med nedåtriktade borst i nedre delen av ansiktet. Foto: Johannes Bergsten.

***Limnellia surturi* Andersson, 1971**

ÅN: Bjurholm s:n: Käringberget ekopark: N Trolltjärnberget (RT90 7102268, 1645789), 15–31.v.2012, 2 hanar (SH); ÅN: Bjurholm s:n: Lögdeälven: Mossavattsbäckens utlopp (RT90 7107050, 1643700), 14.vi–2.vii.2016, 1 hona (SH).

Flugorna togs i malaisefällor, men i mycket olika miljöer. Vid Trolltjärnberget var fällan uppsatt i kanten av en grustäkt i mager, gles, renbetad tallskog, vid Mossavattsbäcken intill en bäck i sumpig, grandominerad blandskog med högörtvegetation och bäverfällda lövträd. Båda lokalerna ligger dock i mer eller mindre nära anslutning till Lögdeälven. Arten är tidigare känd från Island, Storbritannien och Tyskland (Zatwarnicki 2013). Arterna i släktet *Limnellia* är drygt 2 mm stora och har karaktäristiskt tecknade, nästan schackrutiga vingar (Fig. 1). *Limnellia*-arterna kan förväxlas med den vanligare *Ilythea spilota*

som har liknande storlek och vingmönster, men annan ansiktsbehåring. Från Norden är ytterligare tre *Limnellia*-arter kända, vilka kan skiljas åt på vingteckning, färg på halterer, palper och tarser samt hangenitaliernas form (Andersson 1971). *Limnellia surturi* har svarta tarser, palper och halterer.

***Pelina norvegica* Dahl, 1975**

VB: Umeå: Baggböle: Arboretum Norr (RT90 7088500, 1712000), 8.v.2016, 1 hane (SH). VB: Umeå: Raningsbäcken (RT90 7087064, 1713068), 23.v.2014. 1 hane (NE).

Flugan i Baggböle (Fig. 2) håvades på en sank älvstrand med *Carex* spp. och skogssäv, *Scirpus sylvaticus*. Raningsbäcken (Fig. 3) är en liten bäck i en djup ravin nära Baggböle, men på andra sidan Umeälven vid Klabböle.

Släktet *Pelina* omfattar i Norden ytterligare två arter; *P. norvegica* är särskilt

Fig. 2. Hane av *Pelina norvegica* från Baggböle. Foto: Johannes Bergsten.

lik *P. aenescens* och har i likhet med denna blanksvarta sidor på mellankroppen, men hanar kan skiljas på genitaliernas form (Dahl 1975, Krivosheina 1992). Arten är tidigare känd från Norge, Ryssland, Slovakien och Tyskland (Zatwarnicki 2013, Kahanpää & Zatwarnicki 2015).

Tack: Johannes Bergsten tackas för hjälp med fotograferingen av flygorna.

Citerad litteratur

- Andersson, H. 1971: The European species of *Limnellia* (Dipt., Ephydriidae). *Ent. Scand.* 2: 53-59.
- Dahl, R. G:son, 1959: Studies on Scandinavian Ephydriidae (Diptera Brachycera). *Opuscula Entomologica Supplementum XV*, 224 s.
- Dahl, R. 1975: Notes on Scandinavian Ephydriidae (Diptera Brachycera). *Ent. Tidskr.* 95: 186-189.
- Kahanpää, J. & Zatwarnicki, T. 2015: Notes on shore flies (Diptera: Ephydriidae) from Finland and north-western Russia. *Biodiversity Data Journal* 3: e4701. doi: 10.3897/BDJ.3.e4701.
- Krivosheina, N.P. 1992: A review of Palearctic dipterans of the genus *Pelina* (Ephydriidae) with the description of two new species. (På ryska). *Vestn. Zool.* 4, 38-44.
- Mathis, W.N. & Zatwarnicki, T. 1998. Family Ephydriidae. I: Papp, L. & Darvas, B. (red.) Contributions to a Manual of Palearctic Diptera, Volume 3. Science Herald, Budapest, s. 537-570.
- Nartshuk, E.P. 1989. Family Ephydriidae. I: Bei-Bienko, G.Y. & Steyskal, G.C. (red.) Keys to the insects of the European part of the USSR. Vol. V. Diptera and Siphonaptera, Part 2. Brill, Leiden (ursprungligen publicerad på ryska 1970).
- Zatwarnicki, T. 2015. Fauna Europaea: Ephydriidae. In: Pape T, Beuk P (Eds) Fauna Europaea: Diptera, version 2.6. URL: <http://www.fauna-eu.org>.

Författarnas adresser:

Sven Hellqvist
Älvtået 4, 90360 Umeå
shellq@telia.com

Nils Ericson
Matematikgr 21B, 90733 Umeå
mossnisse@hotmail.com

English summary

First records from Sweden of two species of shore flies (Diptera: Ephydriidae)

The shore flies *Limnellia surturi* Andersson, 1971 and *Pelina norvegica* Dahl, 1975 are reported for the first time from Sweden. Both species have recently been found in the northern part of the country.

Figur 3. Raningsbäcken vid Klabböle, Umeå. Här gjordes ett av de rapporterade fynden av *Pelina norvegica*. Här har även några andra intressanta flygor hittats, som spjutvingeflugan *Lonchoptera nigrociliata* (Lonchopteridae) och styttflugan *Campsicnemus femoratus* (Dolichopodidae). Foto: Nils Ericson.

